

LAUŽUI VIETOS PARINKIMAS, LAUŽO SUKROVIMAS

ugnies priežiūra ir jos užgesinimas priklauso stovyklos ar iškylos laužakurėms, tačiau laužavedė, kaip vadovė, yra atsakinga už visą laužo tvarką, todėl ji turi žinoti, kaip tie darbai atliekami.

Stovyklose laužui vieta dažniausiai jau yra parinkta. Tačiau, jei tokios dar nėra ir reikia ją surasti, tai ieškoma tokia vieta, kur yra užuovėja. Geriausiai tinka nuolaidi pakalnėlė, ir jos apačioje ligi vieta ugniavietei įrengti. Paprastai reikalaujama, kad skirta vieta būtų išvalyta maždaug 10-ties žingsnių spinduliu. Viskas grandoma iki pat grynos žemės, ir padarytą ratą apkasama grioveliu arba apdedama akmenimis. Tokiu būdu degančios malkos laikosi vietoje. Stovyklos laužavietė turi būti visada švariai užlaikoma, nes čia vyksta iškilmingos ceremonijos ir išgyvenami taurūs jausmai.

Yra trys pagrindiniai laužo sukrovimo būdai: žvaigždės pavidalo, kūgio pavidalo ir šulinio-piramidės pavidalo. Žvaigždės pavidalo laužas kraunamas, kai nėra pakankamai kuro. Jis tinka iškylos lauželiui, taip pat ir maistui išsivirti, jei puodai kabinami virš liepsnos. Kūgio pavidalo laužas lengvai duodasi uždegamas. Šulinio-piramidės pavidalo laužas ilgai dega, jo nereikia daug prižiūrėti, ir, jei gerai sukrautas, užtenka visam vakarui. Todėl toks būdas naudojamas dideliems laužams, dar vadinamiems –
p r o g r a m i n i a i s.

Programiniai laužai sukraunami iš anksto, dar gerokai prieš laužo programos pradžią. Kad pakviestiems asmenims būtų lengva juos uždegti, tam tikslui iš sausų pagaliukų padaromi pradedamieji lauželiai kūgio pavidalo.

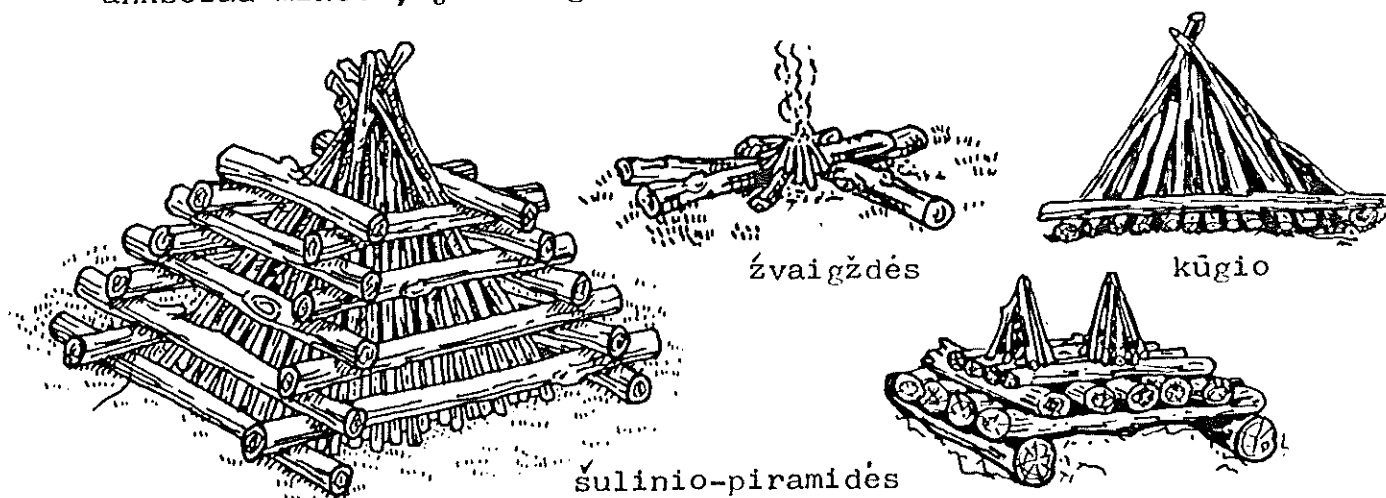
Žvaigždės pavidalo laužui sudedama keletas storesnių pagalių ir jų susirėmimo galuose paruošiamas pradinis lauželis. Kūgio pavidalo laužas kraunamas, pradedant mažu pradedamuoju lauželiu, ir paskui aplink jį dedama kūgio būdu smulkius pagalius, vėliau stambesnius, paliekant iš vėjo pusės plyšį degtukui įkišti.

Šulinio-piramidės pavidalo laužui pradedamieji lauželiai gali būti paruošti dviem būdais: viduryje, pradedant laužą krauti, ir viršuje, jau ant sukrauto laužo.

Viduryje paruoštas pradedamasis lauželis apstatomas kūgio pavidalo kraunamais pagaliais, o aplink juos kraunami rąstai šulinio būdu. Apačioje dedami storesni, į viršų plonesni, iki pasiekia kelių pėdų aukščio. Reikia neužmiršti palikti plyšį degtukui įkišti.

Ant viršaus sukrauti pradedamieji lauželiai yra patogūs tuo, kad galima sukrauti ir du lauželius, jei reikalui esant pakvičiami du svarbūs asmenys laužą uždegti.

Pradedantiesiems lauželiams reikia naudoti plonus sausus pagaliukus, sausas šakeles, žabus, sausus konkorėžius, skiedras, senus paukščių lizdus, irupan. Tokias prakuras dėlioti kūgio pavidalo lauželio būdu, nes kaip buvo anksčiau minėta, jis lengviausiai užkuriamas.

Laužo liepsnos stiprumas turi daug įtakos į dalyvių nuotaiką. Todėl svarbu, kad laužas pradžioje išdegęs liepsną palaikytų smarkią, ir į pabaigą pamažu gęstančią, atitinkančią laužo programos į pabaigą lėtėjimą.

Laužui išdegu, prieš paliekant laužavietę, reikia ugnies vietą sutvarkyti. Su pagaliu pažarstyti žarijas, ir likusius nuodėgulus išvartyti. Apšlakstyti paruoštu vandeniu (nepilti iš kibiro staigiai), kelis kartus apiberti žemėmis ir žiūrėti, kad neliktų žarijų.

Sutvarkius laužavietę (surinkti išmėtytus daiktus po pasirodymų, sustatyti suolus, jei buvo išvartyti), reikia dar kartą patikrinti, ar tikrai viskas užgesę, ir tik tada nueiti sau.

SÉDINČIUJŲ RATAS APLINK LAUŽĄ

turėtų būti tokio didumo, kad visi žmonės arti vieni kitų sėdėtų. 3/4 -daliai laužo rato skiriama dalyviams, 1/4 -dalis - pasirodymų grupelėms. Tos aikštelės gale turi būti vietos vaidintojams rinktis ir laukti savo eilės.

Į programinį laužą dažnai atsilanko ir svečiai. Jiems susodinti reikia iš anksto numatyti vietas ir ją rezervuoti. Laužo tvarką palaiko l a u ž o k o m e n d a n t é. Ji pasitinka svečius. Jei jų daug laukiama, pasirenka sau atitinkamą skaičių padėjėjų. Komendantės pareiga sutvarkyti ir iškilusius nesusipratimus ar išsišokimus. Ji tai atlieka ramiai ir tyliai. Be to, komendantė yra ryšininkė tarp laužavedės ir laužo pasirodymų tvarkytojos.

P a s i r o d y m ų t v a r k y t o j a sustato vaidintojų išėjimus pagal nustatytą eilę. Del geresnės tvarkos, ji gali išdalinti ir tam tikslui padarytus numerius. Ji prižiūri, kad laukiantieji prisilaikytų tylos ir neišsivaikščiotų.

Gerai turėti ir g r e i t o s i o s p a g e l b o s pareigūnę. Gali kas nors susižeisti ar susirgti, tad pareigūnė turi visą laiką budėti.

Programinio laužo v y r i a u s i o j i. Š e i m i n i n k é yra vieneto (kuris ruošia laužą) vyriausioji vadovė - tuntininkė ar stovyklos viršininkė. Ji pristato laužavedę ir jos padėjėjas.

L a u ž a v e d é kviečia uždegti laužą iš anksto numatytą asmenį iš laužo dalyvių. Jos pareiga prižiūrėti, kad laužas eitų sklandžiai ir nuotaikingai.

Laužą įrengia, prižiūri ugnį ir ją užgesina u g n i a k u r i a i - u g n i a k u r é s ; laužavedė atsakinga už jų darbą.

LAUŽO PRAVEDIMO TVARKA

neturėtų būti per daug drausminga ar formal. Žmonės susėda aplink laužą džiaugtis jo šilima ir draugyste su kitais žmonėmis. Tačiau, kaip ir visi kiti skautiški užsiėmimai, ir laužas turi turėti aiškia pradžią ir pabaigą. Nebūtina kiekvieną kartą pradėti su didelėmis iškilimėmis, bet reikia duoti aiškų ženklą, kada prasideda laužo uždegimo ceremonija ir kada po programos ateina pabaiga.

Laužas sukraunamas iš anksto. Jo uždegimui pakviečiamas, kaip jau buvo minėta, iš anksto numatytas asmuo. Ugniai pamažu įsiliepsnojant, laužavedė intuityviai pajaučia, kada laikas užtraukti žinomą bei visų mėgiamą dainą. Sakoma, gera pradžia – pusė darbo. Todėl ir laužo gera pradžia turi daug įtakos tolymesnei laužo eigai.

Laužo programa turi būti paruošta visam laužui iš anksto. Ne gražu, kai viena ar dvi tvarko bei išpildo visą programą. Reikia stengtis įtraukti kuo daugiau asmenų. Laužavedė susiranda sau padėjėjas; kas praveda dainas, kas tvarko pasirodymus, kas prižiūri bendrą tvarką, kas rūpinasi laužo sukrovimu, jo kurenimu ir sutvarkymu.

Taip pat, skautiškasis jautrumas reikalauja neužmiršti ir atsilankusiųjų (gal pirmą kartą), nedrąsių žmonių. Reikia maloniai ir mandagiai sukviesti visus ir visas į ratą. Laužavedės padėjėjos galėtų pasirūpinti, kad visi ir visos prisijungtų, nes skautiškasis laužas skiriamas visiems žmonėms – jų maloniam nusiteikimui, jų džiaugsmingai draugystei.

Programos nereikia perkrauti vienodos nuotaikos dainomis. Po linksmos greitos dainos, parinkti lėtesnę. Nereikia perkrauti jos ir per ilgais pasirodymais, per dideliu skaičiumi raketų, šukių ir pan. Tiesa, kad garsūs šukiai ar įspūdingos raketos gaivina, gerai nuteikia, bet jų per didelis skaičius gali nuslopinti laužui pasirinktą mintį arba net pakenkti laužo gerai nuotaikai.

Programos įspūdingiausią dalį įterpti maždaug trečdalį prieš pabaigą. Tai gali būti garbingo svečio žodis, iškilmingos minties inscenizavimas, netikėtas muzikinis dalykas, šokėjų ar kitokia iškili grupė ir t.t.

Jei yra koks pranešimas, jis turėtų būti paskelbtas prieš kokias 3-4 dainas iki pabaigos.

Lauža baigiant, galima dar iškelti kokią gražią prasmingą mintį (tik nepamokslauti). Laužas visuomet turi duoti dalyvaujantiems ką nors atmintino, kas žadina gražias mintis. Skautiškasis laužas visame pasaulyje baigiamas ramiai. Dainuojamos ramios dainos, kurios natūraliai įveda į laužo pabaigą. Ir ugnis pamažu silpnėja. Visi pakviečiami sustoti į ratą, susininti rankomis ir sudainuoti paskutinę dainą, pas mus daugumoje priprastą – ATEINA NAKTIS.

Prieš sustojant į ratą, geras paprotys, mandagiai priminti, kad po laužo vieta yra paliekama ramiai ir tvarkingai.

Laužavedė laukia, kol visi dalyviai išsiskirsto, ir tik tada leidžia laužakurėms užgesinti ugnį galutinai. Jos grįžta prie rusenančio laužo ir atlieka savo darbą, kaip anksčiau jau buvo aprašyta. Vakare gali būti per tamsu visai laužavietei sutvarkyti, todėl tas darbas atidedamas kitos dienos rytui.

LAUŽŲ RŪŠYS

susidaro nuo to, kas juose dalyvauja. Pagal tai laužai gali būti skirstomi taip:

- VIEŠIEJI** — kai dalyvauja svečiai ir visuomenė. Tai lyg skaučių bei skautų ir visuomenės susiartinimo šventė. Gerai praveisti laužai visuomenės tarpe sukelia skautiškai veiklai daug palankumo.
- UŽDARI** — kai dalyvauja tik vieneto skautės. Šie laužai gali būti pamokančio turinio; taip pat gera proga ir nedrąsiauosioms pasirodyti.
- IŠKILMINGI** — kurių metu duodamas įžodis, paminima tautinė ar skautiška šventė, sukaktis ir pan.
- MISRŪS** — kai programoje dalyvauja ir broliai skautai.
- TARPTAUTINIAI** — kai dalyvauja kitos tautybės skautės ar skautai. Tokio laužo metu reikia pasirodyti su būdinga lietuviška skautiška programa. Taip pat gražu, jei mūsų skautės išmoksta sudainuoti kitos tautos dainelę, ir taip pat išmokina savo.
- STOVYKLINIAI** — stovyklų metu gali vykti visų minėtų rūšių laužai. Daugiausiai laužai būna mišrūs. Be to, kiekviena diena stovykloje turi savo skirtingą mintį, tad vakare ir laužų programos turėtų būti pritaikintos prie dienos temų.

LAUŽO PROGRAMA

sudaroma pagal tai, kokio masto numatomas laužas, ir kaip ilgai jis turėtų tęstis. Neužmiršti, kad ir mažas lauželis ir didelis programinis laužas (kuriame dažnai dalyvauja tėvai ir svečiai) - yra jaukus bendravimas, visiems sėdint prie ugnies.

Nuo pat gilios senovės ugnis vertinama ir garbinama. Lietuvių tautosakoja ji taip apdainuojama - " Liepsnele - gabijėle, tu šildytoja, vienytoja, skaidrintoja; kiek esi sutirpdžiusi ledo šal-tose širdyse, kiek daug kelių juodoj tamsoj nušvietusių! "

Jau buvo pradžioje paminėta, kad skautiški laužai yra ypatingų pergyvenimų dalis. Kiek džiaugsmo, kiek jaunatviškos energijos ir gražios nuotaikos patyriama prie liepsnojančios ugnies. Todėl laužo programos kokybė yra labai svarbi.

Mažo, uždaro lauželio metu, atrodo, užtektų tiesiog svajingo įsižiūrėjimo į liepsnas. Mėgiama dainelė, malonus pasikalbėjimas, praėjusios stovyklinės dienos juokingo įvykio prisiminimas, - kai dalyvių nedaug, to ir pakaktų. Bet didelio laužo metu, kai sueina sesės ir broliai, jų tėveliai, garbingi svečiai ir gal net žinomi, prityrę skautiškojo sąjūdžio vadovai bei vadovės - nors ir tokio laužo tikslai tie patys (maloniai nuteikti jaukiam pabendravimui, įkvėpti, pakelti ūpą rytojaus darbams), bet jam pasiruošimas daug sudėtingesnis.

Sumani laužavedė renka medžiagą iš anksto ir veda savo užrašų knygutę. Medžiagos galima rasti įvairiuose šaltiniuose - lietuvių tautosakoje, papročiuose, literatūroje, kasdieniniame gyvenime, skautiškoje programoje ir, pagaliau, savo vaizduotėje.

Skautiškos veiklos procesas sukelia įvairiausius įvykius, kurie gali būti įdomiai panaudoti pasirodymams prie laužo. Juk kiekviena žmoniška apraiška turi savyje juoko ir liūdesio. Tų dviejų priešingybių susikirtimas veikia mūsų vaizduotę kūrybiškai. Čia būtina išlaikyti gerą skonį. Netinka, kas sukelia nešvankias aliuzijas, mintis, kas papigina žmonių jausmus. Taip pat vengtina kitus užgaunančio juoko, svetimžodžių, grubių televizijos programų mėgdžiojimo.

Skautiškas išradingumas reikalauja vis ką nors naujo sugalvoti, bet nekartoti. Ir nemėgdžioti kitų kurinių. Kiekviena tauta turi savo būdingą galvosena, todėl ir lietuviška savigarba nukentės, jei nuo savo būdo nutolsim. Užtat užrašų knygutėje surinktos mūsų tautosakos mintys, priežodžiai, patarlės, mįslės, sakmės, pasakų fragmentai, savų poetų bei lietuvių rašytojų klasiškos mintys padės saviškai gyvenimo įvykius interpretuoti.

Lietuvaitės skautės neturėtų leisti lietuviškai minčiai išblėsti. Kas gi tada mus suburs po visą pasaulį išsisklaidžiusius seses ir brolius?

Labai būdingas lietuviškas paprotys dainuoti. Mūsų dainose išreiškiamos įvairios nuotaikos: liūdnos, linksmos, romantiškos, šelmiškos ir t.t. Yra daug ir skautiškų dainų, apdainuojančių skautiško gyvenimo nuotykius.

Tad ir mūsų dainų tematika gali padėti laužo programos minčiai pariškinti arba pasirodymo nuotaikai pastiprinti.

Kalbant apie dainavimą, reikia pažymėti, kad smagiau prie laužo, kai visi dainuoja. Bet gera turėti ir dainininkų grupelę, kuri moka dainų žodžius atmintinai. Pradėjus grupei dainuoti, ir visi kiti įsijungs drąsiau..

Bendrai, dainas laužui reikia parinkti mėgiamas ir žinomas. Stovyklose dažnai pravedamas naujų dainų mokymasis dienos metu per užsiėmimų laiką, labai padeda. Tačiau tokios pamokos neturėtų ilgiau tęstis, kaip pusvalandį, kad nenusibostų.

Taip pat neužmiršti jauniausiųjų laužo dalyvių. Reikia praveisti nors vieną dainelę ar žaidimėlį, pritaikytą jų amžiui. Vaikai labai noriai mokosi, todėl galima dalimis pristatyti ir kokią naują, bet skambią dainelę.

Visokie žaidimai, ir net šokiai, gali labai praturtinti laužo ritmą. Tinka žaidimai, kurie išjudina žiūrovus ir dalyvius, ypač, kai skautiški pasirodymai labai silpni.

Laužo programos ritmui labai padeda įvairūs skambūs šukiai ir garsios raketos. Dainas dainuojant, padeda niuniavimai, plojimai, net paprasti judesiai.

Nevisada į stovyklą atvežami muzikos instrumentai. Jų buvimas pakelia nuotaiką. Juos galima pasidaryti iš paprasčiausių dalykų, kaip pav., statinaitės, puodai su viršeliais, indeliai su barškūčiais ir t.t.

Laužo programos metu atlikėjai kalba aiškiai ir garsiai. Jei yra koks triukšmas, laužavedė sustoja ir palaukia, kol nurimsta. Žmonės turi girdėti, kas vyksta laužo rate.

Taip pat laužo metu nėra daug laiko, todėl pateikti mintis reikia trumpai, kartais tik keliais žodžiais. Kalbama į sėdinčius žmones, įliustruojant mintis rankų judesiais. Neskubėti, kartais akimirksniui stabtelėti, kad žmonės turėtų laiko įsižiūrėti ir padaryti savo išvadas.

Laužo ugnies apšvietime nesimato smulkmenų, užtat labai svarbu ryškūs atlikėjų siluetai. Judesių formos paprastos, stilingos. Pav., tinginys - žmogus tamposi, žiovuoja; narsuolis - žygiuoja dideliais žingsniais, švilpauja, mankštinasi; bailys - įsivaizduoja šmėklą, atšoksta, surinka ir t.t.

Laužo apšvietime nesimato ir veido išraiškų. Todėl reikia pasidaryti kaukes, kurios vaizduotų norimus charakterius. Jas galima pasigaminti iš gamtoje randamos medžiagos, bet lengviau jas atsivežti į stovyklą jau padarytas arba pusiau užbaigtas.

Kaip jau buvo minėta, stovyklose kiekviena diena paprastai turi savo mintį, kuri dominuoja ir vakaro laužo programoje. Tačiau kartais ta tvarka pakeičiama, ir stovyklautojai susitaria vakarą praleisti mažesnėmis grupėmis. Tokiu atveju gali būti, pav., stovyklos vadovybės laužas, svečių laužas, atskirai sesių, atskirai brolių laužas ir t.t. Tokių laužų programos gali būti pravestos ir vieno asmens, nes juk vienai laužavedei geriau sekasi su svečiais, kitai su sesėmis, kitai su visai jauniausiomis stovyklautojomis.

Blogo oro atveju, jei laužo negalima perkelti į sausas patalnas, geriau jo visai neturėti.

Ruošiant laužą salėje, reikia pasistengti sudaryti laužo nuotaiką viduje. Dirbtinas lauželis gali būti mažas, bet jo svarbiai reikėmėi pabrėžti padės iškilmingesnės apeigos. Jos turėtų priminti stovyklos liepsnojančio laužo romantiką. Pav., pasirūpinti

iš anksto stiprias batareikas, kurios, paslėptos tarp malkų ir spavotų popierių, imituotų ugnį. Būtų labai įspūdinga tokį lauželį, aukštai iškeltą ant neštuvų, iškilmingai įnešti į salę. Kol jis nešamas į rato vidurį, dalyviai smagiai dainuoja, arba muzikos instrumentai (pav. būgnas) ritmingais garsais palydi nesančių žingsnius. Lauželį atnešus į rato vidurį ir ceremoningai padėjus ant grindų, laužo programą tęsti, kaip prisprasta.

Reikia atkreipti dėmesį, kad salėje apšvietimas geresnis, nei vakare stovykloje. Čia matysis kiekvienas mažiausias judesys, kiekviena veido išraiška. Užtat ir laužo programos dalykėliai gali būti sudėtingesni. Salėje ir akustika geresnė, nereikia taip garsiai kalbėti.

Sudarant kiekvieno laužo programą, laužavedė bando atspėti dalyvių nuotaiką iš anksto. Ypač stovykloje, dar gerokai prieš laužą, 'gaudo' stovyklautojų nuotaiką. Gal ateis žmonės pavargę po dienos iškylos, gal kokio nelemto įvykio suerzinti, o gal ir labai geros nuotaikos, pilni energijos ir lūkesčių!

Visais atvejais laužavedė gali programą atitinkamai pritaikyti, pasinaudodama savo užrašų knygutę, kurioje ras per metus parinktų įvairių dalykėlių nuotaikai pataisyti, dalyvius pralinksminant arba apraminant.

Gero laužo pasisėkimui, programoje turi būti įdėta kas nors akiai, ausiai, protui ir širdžiai.

Laužas pasiseka, kai visi koku nors būdu dalyvauja ir turi iš to malonumo. Laužo programoje dalyvauja visi: ir svečiai, ir stovyklautojai bei stovyklautojos, ir laužavedė su savo padėjėjomis ir pats, pagaliau, liepsnojantis laužas.

Taigi, laužą vesti yra atsakingas darbas. Todėl didelėje stovykloje laužavedė ir jos padėjėjos neturėtų būti užimtos kitais darbais. Medžiagos rinkimas iš stovyklinio gyvenimo, tikrinimas ir repetavimas su vienetų pasirodymų grupelėmis, sustatymas palutinės vakarinės programos, dėl kurios dažnai tenka bendradarbiauti su vienetų vadovėmis - viskas užima daug laiko, norint pasiekti geresnių rezultatų.

Be to, visada gali atsirasti norinčių siekti laužavedės specialybės. Tai irgi prityrusios laužavedės darbas - vesti busimų laužavedžių kursų. Laužavedė yra visokių formų žinovė, dainų mėgėja, gamtos entuziastė. Jos asmenybė tokia, kad patraukia kitas tam darbui. Kuo norinčių daugiau, tuo laužavedė jaučiasi laimingesnė. Reiškia, ji sėkmingai praveda laužus ir jos geras pavyzdys įkvėpia kitas.

Apžvelgus laužo programos sudarymą, paaiškėjo: skautiškas laužas pradedamas ir baigiamas apeigomis. Kuriama ugnis, kuri laužui tinka. Visi -visos dainuoja kartu. Tarp dainų vaidina, pasakoja, žaidžia, leidžia žodines raketas, šukius. Visada prie pabaigos - vadovas ar vadovė pasako gražų trumpą žodelį ar iškilią mintį.

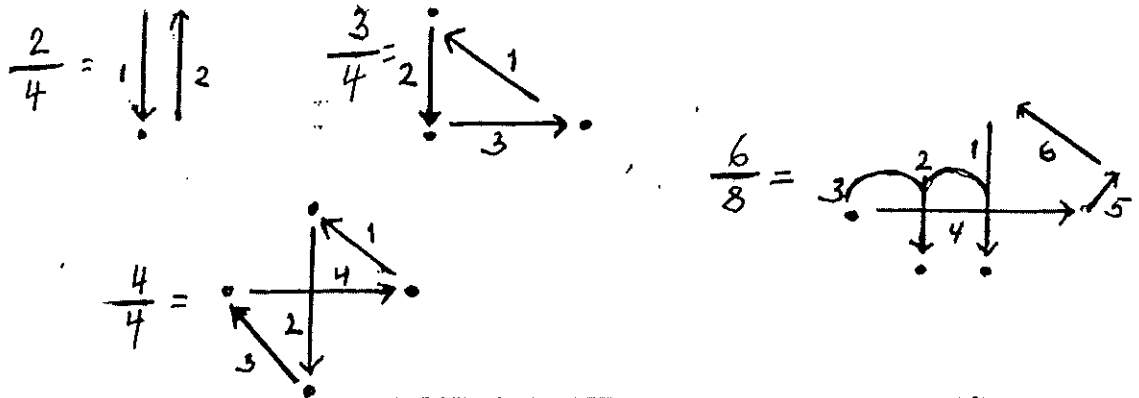
Be viso šito, yra labai svarbu, kad laužo dalyviai ir dalyvės laikytųsi skautiško etiketo: susėda nurodytose vietose, be reikalo nevaikštinėja, programos metu nekalba, nešnibžda, nešvilpia, netrypia kojomis. Dainuodami neišsišoka, negudravoja, o derinasi prie kitų.

Pastebėjus kokią klaidą, nesuerzina kitų savo pastabom ar kaip kitaip. Geriau klaidą praleisti tylomis. Kartais tas, kas padarė klaidą, ją pats pastebi ir pasitaiso, jei tam asmeniui pačiam atrodo tai svarbu.

PRAVESTI DAINAS, ŠUKIUS IR RAKETAS

patartina pradėti mokytis savo skiltyje. Pradžiai reikia pasirinkti gerai žinoma dainą (kurią visos moka atmintinai) ir visoms dainuojant, pratintis diriguoti. Ranku mostai turi būti ritmingi ir aiškūs. Patartina pasimokyti rankų judesius namuose prieš veidrodį.

Žemiau duodami pavyzdžiai yra skirti dešinei rankai. Pirštai laikomi suglaustai, ranka per alkūnę sulenkta. Rankos judesiai pritaikomi prie norimo garsingumo: jei norima, kad garsiau dainuotų, daromi didesni judesiai; ir atvirkščiai, jei norima, kad švelniai - mažesni judesiai. Su kaire ranka parodoma išraiška ir laikas, kada kokiai grupei įstoti.

Pravedant raketas ar šukius, rankų judesiai yra skirtingi nuo aukščiau parodytų. Naudojamos abi rankos vienodai. Ir čia jų mostai turi būti ritmingi ir aiškūs, bet ne skaičiuoti.

- D ė m e s i o ! - abi rankos iškeltos;
 P r a d ė t i - abi rankos aiškiai metamos žemyn;
 G a r s i a u - abi rankos ištiestos į priekį su atsuktais delnais į viršų, ir visa ranka iš peties leidžiama žemyn;
 T y l i a u - rankos ištiestos į priekį, delnai nusukti žemyn ir visa ranka iš peties leidžiama žemyn;
 T ė s t i (gaidą) - abi rankos iškeltos, išskiestos;
 B a i g t i - išskiestos rankos nuleidžiamos, sujungiamos priešakyje;
 N u t r a u k t i - dešinė ištiesta ranka daromi horizontaliniai judesiai prieš save.

Kaip pradėti mokinti seses dainuoti? Pirmiausia, pati sau viena (ar su drauge) iš anksto pasiruoši. Susitikus su sesėmis, iš pradžių reikia seses supažindinti su melodija, padainuojant joms dainos porą posmelių.

Paskiau padalinti lapus su žodžiais, arba pakabinti didelį lapą su žodžiais, kad sesės galėtų nusirašyti.

Padainavus porą eilučių paprašyti, kad sesės pritartų negarsiai. Toliau pridėti po naują dainos dalį, pakartojant po kelis kartus, kol visa daina žinoma.

Pasimokius, reikia leisti sesėms pasilsėti, dainuojant žinomą ir mėgiamą dainą.

Visą laiką svarbu laikytis takto. Velkama daina, nevietoje užtęsiama ar pagreitinama vargina dainininkes.

Taip pat svarbu dainą pradėti nei per aukštai, nei per žemai. Gera yra turėti kokią nors dudelę, jei ją moki naudotis.

Bandyti daininkes įtikinti, kad reikia aiškiai tarti žodžius. Nereikia bijoti ritmo pakeitimo pagal turinį ar nuotaiką. Tegul daina eina iš širdies – tai garsiau, tai švelniau. Neleisti per garsiai dainuoti. Leidžiant garsą pilna gerkle daina gražiai neskambės ir toks dainavimas nemaloniai rėž kitiems ausį.

Dainų pravedimą išstobulinti geriausias laikas yra stovykloje. Ten laužai vyksta kiekvieną vakarą, todėl yra daug progų tobulėti. Be to, ten ir vadovės instruktorės gali sekti progresą, duoti gerų natarimų ir, už tinkamą atlikimą, duoti ir užskaitymus.

PARUOŠTI LAUŽO PROGRAMĄ IR SUKURTI PASIRODYMĄ

be patyrimo – neįmanoma. Todėl reikia nuolat dalyvauti su skiltimi laužo pasirodymuose. Taip pat aktyviai prisidėti prie pasirodymų sudarymo.

Kiekvienos stovyklos gyvenimo įvykiuose atsiranda daug įdomių atsitikimų, kuriuos galima linksmai atvaizduoti laužo programose. Visi pasirodymai turi turėti kokią nors mintį, nebūtinai labai rimtą, bet skautišką, lietuvišką žodelį visų gyvenimui praturtinti.

Stovyklos laužus visos labai mėgstame, bet ir galvojame, kad jie galėtų būti įdomesni, įspūdingesni bei jaukesni. Per ilgą mūsų sąjūdžio laiką išsivystė laužams praversti papročiai, apie kuriuos jau buvo kalbėta. Jie yra bendri visoms mūsų stovykloms. Bet stengiamės sugalvoti vis naujesnius bei įdomesnius pasirodymus. Šioje dalyje bandysime aptarti keletą galimybių, kurios paskatintų vaizduotę.

Žmogus augdamas, visada galvoja ir rūpinasi, kuo jis norėtų būti, kokią profesiją pasirinkti. Padaryti sprendimą nėra taip lengva. Įsijaučiant į pačią save, iškyla mintys, kuo aš domiuosi, ką sugebu, kuo norėčiau tapti ir, pagaliau, ko mano šeima iš manęs tikisi. Taip galima pavaizduoti, kaip mergaitė ieško savo išsvajoto darbo, ir ką ji suranda. Kaip jai sekasi tradiciniame moteriškame darbe, ir kaip jai sekasi netradiciniame moteriškame darbe. Kaip jai sekasi dirbti moterų tarpe, kaip jai sekasi dirbti vyrų tarpe. Galima sukurti komiškas situacijas.

SKAUTŲ AIDO viršelio antroje pusėje yra skautiško jumorio skyrius PRO PALAPINĖS PLYŠĮ. Skautaujant pasitaiko daug linksmų įvykių, iš kurių galima sukurti tinkamus pasirodymus.

Laužo metu galima ką nors įspūdingai atpasakoti. Bet čia neužtenka pasakotojos vien tik žodžių. Ji perduoda mintis, lyg pati viską matydama, girdėdama, jausdama. Tada ir jos klausytojos vaizduosis tą patį.

Pasakojimą reikia pradėti visoms nurimus. Pirmieji žodžiai turi būti aiškūs ir įdomūs. Venėti visoms žinomų dalykų ištiesimo. Galima pasakoti ir senus įdomius pasakojimus, bet juos reikia naujai perduoti, pačiai išgyvenant naujai, dramatiškai arba humoristiškai.

Pasakojant nereikia skubėti. Kartais gera net stabtelėti, kad klausytojai turėtų laiko pagalvoti, ką girdėjo.

Pasakojimas neturėtų tęstis ilgiau 10 minučių. Nuotaikai sukurti padeda daiktai ir garsai. Laikomas rankoje daiktas sustiprina vaizdą, o įvairūs garsai (tyli muzika iš tamsos, paukščio ar žvėries balsas ir t.t.) sukelia norimą nuotaiką.

Pasakojimai vaikams papildomi dažnais pasikartojimais. Garsų, veiksmų arba tiesiog trumpų sakinių. Vaikai mėgsta ir patys dalyvauti pasikartojančiose vietose, kaip pav., aiškus kirvio smūgio garsai, durų girkždėjimas, šuniuko lojimas, katės kniaukimas ir t.t.

Pasakojimams medžiaga randama literatūroje, bet galima sugalvoti ir apie savo nuotykius gyvenime. Visados bus įdomu klausytis, kaip kas paklydo miške, išsigando savo šešėlio, kaip susidrasė rankas, tamsoj įkrito į griovį ir panašiai. Niekas nesusižavės, jei pasakotoja girsis, kaip jai viskas visada gerai sekasi, nebent ji mokės čia pat padaryti iš to linksmas išvadas.

Labai padeda pasakotojai vartojimas vaizdingų žodžių, kurių lietuvių kalboje yra apstu. Pav., pikčiurna, akiplėša, neklaūžada, pasipūtėlis, nenaudėlis, miegalis ir t.t. Vaizdingi posakiai, kaip pav., alkanas, kaip vilkas; vaikšto, kaip žemę pardavęs; per akis meluoja ir t.t.

Tokius tipiškai lietuviškus išsireiškimus reikia rinkti per visą laiką ir užrašinėti savo užrašų knygutėje. Jų galima rasti mūsų literatūroje, arba klausant vyresnių žmonių kalbos, ypač tokios, kuri pilna tokiu vaizdingų žodžių.

Mūsų tėvynės Lietuvos istorija per ilgus šimtmečius pilna įdomių istorinių įvykių, kurie turi daug reikšmės visiems po pasaulį išsiblaškiusiems lietuviams. Paėmus kurią nors įvykį, ir panaudojus savo vaizduotę, galima sukurti puikų vaidinimėlį, kuris pavaizduotų ano meto aktualijas. Tokios temos tikėtų iškilmingiems laužams.

Savo gyvenamoje aplinkoje susitinkame daug įvairių žmonių, atkeliavusių iš skirtingų savo kilmės kraštų. Įdomu, ką tie žmonės galvoja apie Lietuvą ir lietuvius? Ar jie mus pažįsta? Ar mes juos pažįstame? Kokios gyvenimo vertybės jiems svarbios, ir kokios mums? Kas čia Amerikoje mus jungia, kas skiria? Iš tokių svarstymų galima sukurti puikų vaidinimėlį, iš kurio visi pasimokins. Tokios temos tikėtų tarptautiniam laužui.

Gali atsirasti ir saviškių tarne tokių žmonių, kurie yra lankęsi tuose svetimuose kraštuose. Jie galėtų papasakoti apie tuos kraštus, jų gamtą, jų istoriją. Gal žino jų būdingą dainą ir galėtų padainuoti, gal ir pamokyti?

Būtų idomu sukurti 'reportažo' pasirodymą. 'Reporterė' paruošia pasaulinių, krašto ir vietinių žinių santraukėles, jei sugeba, kuo fantastiškesnių. Ji gali ir čia pat apklausinėti vieną iš laužo dalyvių, vadovų ar virtuvės personalo. O gal ir koks svečias ar viešnia į laužą yra atvažiavęs?

Jeigu ne sunku, galima pasidaryti lėles. Scena iš paklodės, virš kurios rodomos lėlės. Toks dalykas geriau tinka laužui salėje, nes ten apšvietimas geresnis ir lėlių kostiumai matysis aiškiau. Lėlių vaidinimėliui tinka įvairiausios temos, kurių atlikimui pritaikomi ir lėlių kostiumai, veidų išraiškos.

Taigi, kad mūsų skautiški laužai būtų įdomesni, turime kurti vis naujus pasirodymus ir niekada nekartoti, kas jau yra buvę. Yra smagu naudoti savo vaizduotę, kurios padariniai gerai nuteikia žmones. Laužu programų temos kartojasi, bet jų atvaizdavimas turi būti vis kitoks. Taip, kaip ir kiekvienos sesės asmeninis gyvenimas plaukia tais pačiais keliais šalia savo artimųjų, bet jis bus skirtingai išjaustas, skirtingai išgyventas.

Visos sesės savyje nešiojasi kūrybinę ugnelę, tad privalo ją palaikyti, kuriant nuostabius dalykus.